

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

14/10/2023

ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί μέρος από το ημερολόγιο ενός μαθητή ή μίας μαθήτριας της α΄ γυμνασίου, στο οποίο αναπτύσσει τις σκέψεις και τα συναισθήματά του/της για αυτό το νέο ξεκίνημα. Είναι αναρτημένο σε ηλεκτρονικό ιστότοπο.

Παρασκευή, 25 Σεπτεμβρίου 2023

Αγαπημένο μου ημερολόγιο,

Έχω καιρό να σου γράψω, αλλά με όσα συμβαίνουν τις τελευταίες εβδομάδες δεν βρήκα καθόλου χρόνο. Αυτό που περίμενα με ανυπομονησία και αγωνία από το καλοκαίρι έγινε πραγματικότητα. Πηγαίνω επιτέλους στο γυμνάσιο!

Θυμάσαι πόσο με φόβιζε αυτή η προοπτική. Η περιέργεια και ο ενθουσιασμός για το καινούργιο σχολείο μπερδεύονταν με την αβεβαιότητα και την αμηχανία μπροστά στο άγνωστο. Τα μαθήματα –σκεφτόμουν– θα είναι πιο πολλά και δύσκολα. Οι καθηγητές θα είναι αυστηροί, άσε που δεν θα καταφέρουμε να γνωριστούμε, αφού θα έχω τόσο πολλούς, έναν για κάθε μάθημα. Θα είμαστε μαζί με την παρέα μου ή θα μας χωρίσουν; Να μπορούσα να ξαναπήγαινα και φέτος στο δημοτικό. Πόσο θα μου λείπει!

Την ημέρα του αγιασμού έφτασα στο καινούργιο σχολείο με όλες αυτές τις σκέψεις ανακατεμένες στο μυαλό μου. Από τη στιγμή όμως που πέρασα τη μεγάλη πόρτα, όλη μου η ανησυχία εξανεμίστηκε. Η αυλή ήταν γεμάτη γνώριμα πρόσωπα κι όσοι δε γνώριζα μου φάνηκαν με την πρώτη ματιά συμπαθητικοί. Στο νέο μου τμήμα σχεδόν με τα μισά παιδιά ήμασταν από πέρυσι μαζί. Όσο για τον φόβο μου, ότι οι καθηγητές θα είναι απόμακροι και θα δυσκολευτώ να γνωριστώ μαζί τους, διαψεύστηκε από την πρώτη στιγμή. Στο τέλος της ημέρας, καθώς διέσχιζα το προαύλιο με την τσάντα γεμάτη με τα βιβλία της α' γυμνασίου, η καινούργια μας φιλόλογος μου χαμογέλασε μόλις πέρασα δίπλα της. Με θυμόταν ήδη!

Σήμερα, σχεδόν δύο εβδομάδες μετά την έναρξη του σχολικού έτους, οι φόβοι μου έχουν αποδειχθεί υπερβολικοί. Κι αυτό είναι φυσικό, αφού ό,τι δεν γνωρίζουμε μας τρομάζει και το μεγαλοποιούμε στο μυαλό μας. Βέβαια, τα μαθήματα είναι πράγματι περισσότερα και πιο δύσκολα – μάλιστα έχουμε γράψει και το πρώτο μας διαγώνισμα. Όμως, έτσι δε γίνεται με τη γνώση; Για να την κατακτήσεις, πρέπει να τα βάλεις με τις δυσκολίες. Αυτή η προσπάθεια είναι που σου δίνει στο τέλος και την ικανοποίηση ότι τα κατάφερες. Καθετί καινούργιο είναι μια πρόκληση και, αν οι καθηγητές μας είναι απαιτητικοί, σημαίνει ότι μεγαλώσαμε και μας θεωρούν πιο υπεύθυνους και ικανούς να ανταποκριθούμε στην πρόκληση αυτή.

Θα θυμάμαι πάντα με αγάπη το δημοτικό, όμως από φέτος ένας νέος κόσμος με νέες εμπειρίες ανοίγεται μπροστά μου και ανυπομονώ να τον γνωρίσω. Αυτό που μπορώ να πω με σιγουριά είναι ότι με περιμένει μια συναρπαστική χρονιά!

Κείμενο ελαφρώς διασκευασμένο

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1^Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

α. Ποια είναι τα συναισθήματα του/της μαθητή/-τριας πριν ξεκινήσει η α΄ γυμνασίου; Λίγο μετά την έναρξη της σχολικής χρονιάς αυτά παρέμειναν σταθερά; Αναπτύσσω την απάντησή μου σε 50-80 λέξεις.

8 μονάδες

β. Στο παραπάνω κείμενο εντοπίζω τον πομπό, τον δέκτη, το μήνυμα, το μέσο, καθώς και τον κώδικα επικοινωνίας. Μπορεί να θεωρηθεί το κείμενο πολυτροπικό; Αιτιολογώ την απάντησή μου.

7 μονάδες

2^Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

α. Χαρακτηρίζω τις παρακάτω προτάσεις ανάλογα με τη δομή τους (απλές, ελλειπτικές, επαυξημένες) αιτιολογώντας την απάντησή μου:

1. Η περιέργεια για το καινούργιο σχολείο μπερδεύονταν με την αβεβαιότητα μπροστά στο άγνωστο.
2. Οι καθηγητές θα είναι αυστηροί.
3. Πηγαίνω επιτέλους στο γυμνάσιο!
4. Όλη μου η ανησυχία εξανεμίστηκε.

4 μονάδες

β. Χαρακτηρίζω τις παρακάτω προτάσεις ανάλογα με τη σημασία τους (αποφαντικές, προστακτικές, επιφωνηματικές, ερωτηματικές) αιτιολογώντας την επιλογή μου:

1. Δεν βρήκα καθόλου χρόνο.
2. Θα είμαστε μαζί με την παρέα μου;
3. Με θυμόταν ήδη!
4. Πρέπει να τα βάλεις με τις δυσκολίες.

4 μονάδες

**γ. Σχηματίζω μία πρόταση με καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:
ανυπομονησία, ικανοποιημένος**

2 μονάδες

3^η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Ξεδιπλώνω τις δικές μου εμπειρίες, σκέψεις και συναισθήματα στο ημερολόγιό μου για τις πρώτες μέρες στο γυμνάσιο. Το κείμενο να έχει έκταση περίπου 200 λέξεις.

25 μονάδες

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Το πιο γλυκό ψωμί

Το παραμύθι είναι κεφαλονίτικη παραλλαγή μιας παλαιάς λαϊκής αφήγησης. Ανήκει στον ευρύ τύπο των διηγηματικών ή κοσμικών παραμυθιών, τα οποία αναφέρονται στις περιπέτειες των ανθρώπων χωρίς να χρησιμοποιούν υπερφυσικά στοιχεία. Ειδικότερα, το συγκεκριμένο παραμύθι κατατάσσεται στην κατηγορία των διδακτικών παραμυθιών που, όπως παρατηρεί ο Δ. Λουκάτος, «έχουν πάντα μέσα τους μια διάθεση για διδασκαλία».

Κάποτε ήταν ένας πλούσιος βασιλιάς, πολύ πλούσιος, που ό,τι επιθυμούσε η καρδιά του το 'χε. Όλα τα είχε, και τον έλεγαν ευτυχισμένο, ώσπου έπαθε μια παράξενη ανορεξιά και δεν είχε όρεξη να βάλει τίποτα στο στόμα του. Σιγά σιγά αδυνάτιζε, κι άρχισε να γίνεται γκρινιάρης και παράξενος. Πολλοί γιατροί επήγαιναν και τον έβλεπαν, μα τα γιατρικά τους τίποτα δεν μπορούσαν να του κάμουν. Η ανορεξιά του βασιλιά όλο και κρατούσε, κι εκείνος **έρεβε** μέρα με την ημέρα. Τίποτα δε **λιμπιζόταν** να φάει· ούτε «του πουλιού το γάλα», που λέει ο λόγος.

Οπού κάποια μέρα, έτυχε να περνάει από το παλάτι του ένας ασπρομάλλης γέροντας φτωχός, που ήτανε όμως σοφός κι ήξερε από γιατρικά. Του είπανε λοιπόν για το βασιλιά, κι ανέβηκε να τον δει. «Μήπως κουράζεσαι, βασιλιά μου;», τον ρώτησε. «Τι λες, γιατρέ μου;», του λέει ο βασιλιάς. «Όλη μέρα ξαπλωμένος απάνου στο θρόνο μου, ούτε το μικρό μου δαχτυλάκι δεν κουνώ». «Μήπως έχεις έγνοιες και σκοτούρες για το λαό σου;» «Όχι, κάθε άλλο. Εγώ ζω ξέγνοιαστος, και καρφάκι δε μου καίεται για κανέναν!» «Μήπως επιθύμησες ποτέ σου κάτι και δεν μπόρεσες να το 'χεις;» «Ούτε κι αυτό! Βασιλιάς είμαι, κι ό,τι γυρέψω, το βλέπω μπροστά μου!...».

Σκέφτηκε, σκέφτηκε λίγο ο γέροντας, ύστερα γυρίζει και λέει του βασιλιά: «Άκουσε, βασιλιά μου: Καθώς βλέπω, δεν έχεις τίποτα σοβαρό. Εκείνο που φταίει και δεν έχεις όρεξη να τρως, είναι το ψωμί που σου δίνουν στο παλάτι! Να διατάξεις να σου φέρουν να φας το πιο γλυκό ψωμί του κόσμου. Αν μπορέσεις να το 'χεις αυτό, τότε θα γιατρευτείς!».

Από την ίδια μέρα ο βασιλιάς έδωσε διαταγή στους φουρναραίους του παλατιού να ζυμώσουν και να του ψήσουν «το πιο γλυκό ψωμί του κόσμου!». Έπεσαν με τα μούτρα στη δουλειά οι ψωμάδες σ' όλο το βασίλειο, ποιος θα κάμει στο βασιλιά το πιο γλυκό ψωμί! Ζύμωσαν με ζάχαρη κι ανθόγαλα κάθε λογής ψωμιά και του τα 'φερναν στο παλάτι να τα δοκιμάσει. Μα κανένα απ' όλα εκείνα τα ψωμιά δεν άνοιγε

την όρεξη στο βασιλιά. Ούτε κι ήθελε να τα φάει. Το 'να του μύριζε, τ' άλλο του βρομούσε. Ώσπου μια μέρα, έξω φρενών ο βασιλιάς, έστειλε ανθρώπους του να πάνε να βρουν το γέροντα και να τον ξαναφέρουνε μπροστά του. Έτσι λοιπόν κι έγινε.

«Θα σε κρεμάσω, που με ξεγέλασες!», του φώναξε ο βασιλιάς μόλις τον είδε. «Γιατί, βασιλιά μου;», τον ρώτησε ο γέροντας. «Γιατί το γλυκό ψωμί, που είπες να μου φτιάξουνε να φάω, δε μου έκαμε τίποτα!» «Μπα;», έκαμε ο γέροντας. «Φαίνεται πως το ψωμί που σου ζύμωσαν, δεν ήταν τόσο γλυκό όσο έπρεπε!» Ο βασιλιάς ήταν πάλι έτοιμος ν' αγριέψει, μα είδε το γέρο που κάτι συλλογιζότανε, και περίμενε.

«Άκουσε, βασιλιά μου», του λέει ο γέροντας ύστερ' από λίγο. «Αν θέλεις να δοκιμάσεις στ' αληθινά το ψωμί που θα σε γιατρέψει, πρέπει να 'ρθεις μαζί μου για τρεις μέρες μονάχα και να κάνεις ό,τι σου λέω. Αν δε γίνεις καλά, είσαι ελεύτερος να μου πάρεις το κεφάλι!»

Κι ο βασιλιάς, παιδί μου, θέλοντας και μη, δέχτηκε να πάει μαζί με τον παράξενο γέροντα, εκεί που του 'λεγε. Φόρεσε κι αυτός φτωχικά ρούχα, **ποδέθηκε** παλιοπάπουτσα, πήρε κι ένα μπαστούνι στα χέρια του κι έφυγε κρυφά από το παλάτι, μακριά, κι επήγανε στον κάμπο, εκεί που καθόταν ο γέροντας, σε μια καλύβα, μέσα σ' ένα χωράφι σπαρμένο.

Ξημερώνοντας, έδωκε ο γέροντας στο βασιλιά ένα δρεπάνι και του λέει: «Έλα να θερίσουμε!». Έπιασε ο βασιλιάς και θέριζε μες στο **λιοπύρι ολάκερη** μέρα. Έκαμε καμιά σαρανταριά δεμάτια στάχια. Ήρθε το βράδυ, πέσανε ξεροί να κοιμηθούνε. Ούτε φαί όλη μέρα, ούτε τίποτα. Έμενε, βλέπεις, κι ο γέροντας νηστικός.

Την άλλη μέρα, πρωί πρωί, ξύπνησε ο γέροντας το βασιλιά και του λέει: «Σήκω τώρα, να πάρουμε όλ' αυτά τα δεμάτια, να τα πάμε στ' αλώνι να τ' αλωνίσουμε!». Κουβάλησε στην πλάτη του ο βασιλιάς **περσότερ'** από τα μισά, κι ύστερα όλη μέρα, γκαπ γκουπ, τα κοπάνιζε με το **δάρτη**, ώσπου κάμανε το σάρι σωρό, τ' **ανεμίσανε** και το βάλανε στο σακί. Κι όλη μέρα την περάσανε **πάλε** έτσι, νηστικοί κι οι δυο τους, μόνο λίγο νερό ήπιανε από τη στέρνα, που ήτανε κοντά στην καλύβα. Πέσανε πάλι κουρασμένοι το βράδυ και κοιμηθήκανε.

Την τρίτη μέρα, το χάραμα, ο γέροντας σήκωσε το βασιλιά: «Ξύπνα», του λέει, «τώρα να πάμε το σάρι μας στο μύλο να τ' αλέσουμε! Πάρ' το εσύ στην πλάτη σου, γιατί εγώ δεν μπορώ, και πάμε εκεί στην κορφή του βουνού, που 'ναι ο μύλος». Τι να κάμει ο βασιλιάς, αφού έτσι ήτανε η συμφωνία, φορτώνεται το σακί στην πλάτη, και κουρασμένος κι ελεεινός το κουβάλησε στην κορφή. Τώρα αρχίνησε και να πεινάει, μα δεν έλεγε ακόμα τίποτα.

Αλέσανε το σάρι τους, και για να μην τα πολυλογούμε, γυρίσανε κατά το

μεσημέρι στην καλύβα, πάλι ο βασιλιάς φορτωμένος τ' αλεύρι. «Έλα τώρα να ζυμώσουμε», του λέει ο γέρος. Ξεχώρισε ως δέκα λίτρες αλεύρι, το 'ριξε στη σκάφη κι έβαλε το βασιλιά να ζυμώνει. Ύστερα τον έστειλε στο λόγγο να κόψει ξύλα, κι αργά κατά το βράδυ βάλανε κι εκάψανε το φούρνο, για να ψήσουνε 3-4 καρβέλια. Ο βασιλιάς τώρα πεινούσε κι επερίμενε πότε να ψηθούν τα ψωμιά, για να φάει! Μα πιο πολύ τα λιμπιζόταν, όταν άρχισε να βγαίνει από το φούρνο η μυρωδιά τους. «Πεινάω πολύ», λέει του γέρου. «Περίμενε και θα φας!», του απάντησε κείνος.

Σε λίγο βγήκανε τα καρβέλια, αχνιστά και ροδοψημένα. Σαν πεινασμένος λύκος τότε ο βασιλιάς άρπαξε το καρβέλι, το έκοψε με τα χέρια του κι άρχισε να τρώει. Μα με την πρώτη μπουκιά που κατάπιε, το πρόσωπό του έγινε κόκκινο από χαρά και φώναξε: «Μάλιστα! Αυτό είναι το πιο γλυκό ψωμί του κόσμου! Κι όμως ούτε μια κουταλιά ζάχαρη δεν έριξα στο ζυμάρι του!». Τότε ο γέροντας χαμογέλασε και του είπε: «Βασιλιά μου, πρέπει να ξέρεις πως η ζάχαρη του ψωμιού σου ήταν ο ιδρώτας που έχυσες για να το φτιάξεις. Τώρα είς' ελεύτερος να ξαναπάς στο παλάτι σου. Κοίτα μονάχα να δουλεύεις αποδώ κι εμπρός, και θα δεις πως η όρεξη δε θα σου λείψει».

Ο βασιλιάς ακολούθησε την ορμήνεια του γέροντα, κι όταν γύρισε στο παλάτι του, δούλευε κάθε μέρα για το λαό του, εκατέβαινε και στον κήπο του γι' άλλες δουλειές, κι από τότε γιατρεύτηκε από την ανορεξιά κι έτρωε καλά, που μακάρι να τρώαμε κι εμείς έτσι!

Νεοελληνικά λαογραφικά κείμενα, επιμέλεια Δ. Λουκάτος, Βασική Βιβλιοθήκη, Ζαχαρόπουλος

Λεξιλόγιο:

*έρεβε (ρέβω) : αδυνάτιζε ***λιμπιζόταν**: λαχταρούσε ***ποδέθηκε**: φόρεσε τα παπούτσια του ***λιοπύρι**: καύσωνας ***ολάκερη**: ολόκληρη ***περσότερ'**: περισσότερα ***δάρτης**: ξύλο με το οποίο χτυπούν το σάρι ***ανεμίσανε** [το σάρι]: διαδικασία με την οποία καθαρίζεται το σάρι από τα άχρηστα μέρη ***πάλε**: πάλι

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1^Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

α. Ποιοι είναι οι πρωταγωνιστές του παραπάνω κειμένου, ποιο είναι το ζήτημα που τους απασχολεί και ποιοι οι βασικοί χώροι που διαδραματίζονται τα γεγονότα;

7 μονάδες

β. Τι ακριβώς εννοούσε τελικά ο σοφός παππούλης όταν έλεγε στον βασιλιά να βρει και να φάει «το πιο γλυκό ψωμί του κόσμου»; Θεωρείτε πως η προτροπή αυτή μπορεί να απευθύνεται στον καθένα από εμάς; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

8 μονάδες

2^Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

α. Εντοπίζω τρεις βασικούς αφηγηματικούς τρόπους αιτιολογώντας την επιλογή μου με αναφορές στο κείμενο. Τι προσφέρει η χρήση τους στο κείμενο;

5 μονάδες

β. Παρουσιάζω μία οπτική, μία ηχητική και μία οσφρητική εικόνα κάνοντας αναφορές στο κείμενο. Γιατί ο συγγραφέας μάς δημιουργεί αυτές τις εικόνες;

5 μονάδες

γ. Σημειώνω τρία διαφορετικά εκφραστικά μέσα κάνοντας αναφορές στο κείμενο. Για ποιον λόγο τα εντάσσει ο συγγραφέας στο έργο του;

5 μονάδες

3^Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Ποιες σκέψεις σου δημιούργησε η ανάγνωση του κειμένου; Ποια συναισθήματά σου αναπτύχθηκαν με την ιστορία του βασιλιά και του σοφού παππούλη; Να τα ξεδιπλώσεις σε μία παράγραφο περίπου 100-120 λέξεων.

20 μονάδες

ΚΑΘΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ !!!

